

Nr 301.

Av herr Domö m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m.

I proposition nr 220 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga ett förslag till lag om allmänna barnbidrag samt att för budgetåret 1947/48 bevilja ett förslagsanslag för sådana bidrag med 210 milj. kronor.

Det sociala reformarbetet har särskilt under senare år i icke ringa utsträckning tagit sikte på att bereda förbättrade levnadsvillkor för familjer med barn. Såsom departementschefen framhållit, förhåller det sig erfarenhetsmässigt så, att förekomsten av barn och framför allt av en stor barnskara bidrar till att nedpressa levnadsstandarden för en familj, vars ekonomiska situation kanske redan därför utan måste betecknas såsom otillfredsställande. Därför böra samhällets familjestödande åtgärder enligt vår uppfattning också i första rummet inriktas på att bereda lättnader för de familjer, vilka äro i små ekonomiska omständigheter. Frågan om barnbidragen har emellertid diskuterats ur en något vidare synvinkel. Departementschefen anför härom i den nu föreliggande propositionen: »Då barnen äro de som en gång skola övertaga samhället och föra den levande generationens verk vidare, är det uppenbarligen av största betydelse för samhällets framtida utveckling under vilka förhållanden barnen få leva och växa upp. Därmed är emellertid också klart, att barnens försörjning är en hela samhällets angelägenhet.» Vidare framhålles, att det icke kan vara rimligt, »att de medborgare, som ägna tid och krafter åt omsorgen att fostra det växande släktet, som en följd härav skola nödgas — för sig och barnen — avstå från en levnadsstandard, som kan upprätthållas av dem som icke ha barn att försörja». Innebörden härav måste principiellt vara den, att kostnaderna för barnen böra fördelas så, att inom samma inkomstklass den familj som icke har barn bör lämna ett bidrag till familj med barn, så att levnadsstandarden för båda familjerna blir ungefär densamma. Detta vill med andra ord säga, att sådana anordningar böra vidtagas, att så långt möjligt är en utjämning i nu berörda avseende äger rum.

Nu gällande beskattningssystem har i viss utsträckning utformats med hänsyn till nyssnämnda synpunkter. Således medgivas barnfamiljerna vid taxeringen ett särskilt, efter barnantal och dyrort anpassat Ortsavdrag, vilket såsom ett skattefritt existensminimum för barnen undantar viss del av inkomsten från beskattning. På så sätt få barnfamiljerna bidraga med ett förhållandevis mindre belopp än andra familjer, då det gäller att bestrida

kostnaderna för allmänna angelägenheter. Vi anse detta vara en ytterst viktig princip i det svenska, på tanken om skatt efter förmåga grundade beskattningssystemet. Innehörden därav är i stort sett den, att det beskattningsbara beloppet för en inkomsttagare utan barn börjar att räknas från en lägre del av inkomsten än för en inkomsttagare med barn. Skillnaden utgöres av barnavdraget. Progressionen i skattesatserna börjar med andra ord att räknas från en lägre del av inkomsten i det förra fallet än i det senare. I samma inkomstlägen får därför en familj med barn större behållnen inkomst än en familj utan barn. Lika viktigt är det, att marginalskatten för barnfamiljen blir lägre än för den barnlösa familjen eller en ensamstående.

En motsvarande utjämning kan givetvis icke åstadkommas i inkomstlägen, där någon skatt icke erlägges eller där denna är synnerligen låg. Det har också framhållits, att ett synnerligen stort antal familjer icke ha sådana inkomster att barnavdragen kunna utnyttjas till hela sitt belopp. Här möta vi således en kategori barnfamiljer, beträffande vilka andra åtgärder måste vidtagas för att lätta deras försörjningsbörda. Det är i främsta rummet för deras vidkommande som ett system för kontanta barnbidrag skulle vara av betydelse.

I propositionen föreslås emellertid ett bidrag, lika för alla barn, av 260 kronor, varjämte i proposition nr 212 förordas, att de skattefria barnavdragen helt slopas. Mot förslaget i senare hänseende har riktats en synnerligen kraftig kritik under ärendets remissbehandling, och häri vilja vi för vår del instämma. Härutinnan tillåta vi oss hänvisa till vad som anförts uti den av herrar Domö i första kammaren och Skoglund i Doverstorp i andra kammaren väckta motionen i anledning av proposition nr 212. Ytterligare vilja vi framhålla, att spørsmålet om barnavdragen uppenbarligen behandlats alltför lättvindigt i den nu föreliggande propositionen nr 220, och vilja i detta avseende framhålla följande.

Som förut nämnts anför departementschefen, att barnens försörjning är en hela samhällets angelägenhet. Vidare yttrar han: »Bördan därav måste i viss utsträckning fördelas på samhällets alla medborgare efter de grunder som i allmänhet tillämpas för medborgarnas bidrag till kostnaden för gemensamma angelägenheter.»

Kort sagt betyder väl detta, att enligt departementschefens mening samhället skall övertaga en del av de kostnader för barnen, som eljest bestridas av föräldrarna, samt att de härför erforderliga medlen skola anskaffas genom beskattning. Sätillvida vilja vi ansluta oss till denna ståndpunkt, som den ger ett koncentrerat uttryck för de befolkningspolitiska övertväganden som böra ligga till grund för ifrågavarande förslag. Men då bör också framhållas, att detta förslag samtidigt som det vill bereda barnfamiljerna en förmån förutsätter en sådan ändring av beskattningssystemet, att grunderna för medborgarnas bidrag till kostnaden för gemensamma angelägen-

heter väsentligt ändras just till barnfamiljernas nackdel. Genom barnavdragens slopande komma de nämligen, såsom skatteförslaget är utformat i prop. 212, att få bära en relativt mycket större börda för de allmänna angelägenheterna än förut. I detta avseende menar man uppenbarligen att åstadkomma en förskjutning till förmån för barnlösa familjer och ensamstående, varigenom givetvis det befolkningspolitiska syftet motverkas. Därtill kommer enligt vår uppfattning, att en sådan lösning icke är förenlig med rättvisa gentemot barnfamiljerna. Efter förslagets genomförande skulle de nödgas att inte bara själva erlägga en extra tribut för genomförandet av den ifrågasatta barnbidragsreformen utan därjämte i fortsättningen få deltaga med en relativt mycket större andel i kostnaderna för samhällets allmänna angelägenheter. Vad man genom barnavdragens slopande åstadkommer är nämligen en skärpt progression i beskattningen för barnfamiljerna.

Enligt vår uppfattning böra således barnavdragen bibehållas i beskattningssystemet. I den mån kontanta barnbidrag skola införas — härutinnan dela vi såsom ovan framhållits departementschefens uppfattning — anse vi, att de böra utgå i sådan ordning att de komma huvudsakligen sådana familjer till godo, vilka behöva detta extra tillskott för bestridande av barnkostnaderna. Däremot finna vi det icke skäligen att gå in för ett system med kontanta bidrag till alla barn utan hänsyn till föräldrarnas ekonomiska ställning.

Under sådana förhållanden ha vi ansett, att barnbidragen icke rimligen kunna fastställas till visst belopp lika för alla. Hur än gränsen för rätten till bidrag sättes med hänsyn till familjens ekonomiska förhållanden, skulle just i detta gränsläge orättvisor uppstå mellan familjer i ungefärligen samma inkomstlägen men av vilka den ena skulle vara berättigad till bidrag men den andra inte. Befolkningsutredningen har i sitt förslag sökt lösa motsvarande spörsmål genom att såsom ett alternativ till sitt huvudförslag föreslå, att barnbidragen skulle utgå efter en fallande skala beräknad på visst sätt med hänsyn till familjens förmåga att utnyttja barnavdragen vid beskattningen. För vår del finna vi det icke tilltalande och icke heller nödvändigt att på sådant sätt sammankoppla en socialpolitisk åtgärd från samhällets sida med spörsmålet om beskattningsreglernas utformning. Mera tillfredsställande är det förslag i detta hänseende som framlagts av herr Sundén i en reservation till statskatteberedningens betänkande, men även detta kan möta enahanda invändningar. Dessutom torde det ställa sig svårt att tillämpa med hänsyn till att det viktiga avgörandet, huruvida barnbidrag skola utgå eller barnavdrag vid beskattningen utnyttjas, överlåtes åt den enskilde skattebetalaren att själv avgöra.

Enligt vår uppfattning böra föreskrifterna angående barnbidragets storlek i de enskilda fallen vara synnerligen enkla att tillämpa samt lätt begripliga för den enskilde medborgaren. Med hänsyn härtill och eftersom man, på

grund av vad vi härovan anført, icke torde kunna komma ifrån att bestämma bidragen efter en graderad skala, bör denna vara så beskaffad, att därav tydligt och utan vidlyftigare utredningar framgår huru stort belopp som skall utgå i varje särskilt fall. Vi vilja därför föreslå — givetvis under förutsättning att nuvarande barnavdrag bibehållas — att barnbidragen bestämmas att utgå med 260 kronor vid en taxerad inkomst intill högst 5 000 kronor, med 200 kronor i inkomstlägena 5 000—8 000 kronor, med 150 kronor i inkomstlägena 8 000—13 000 kronor samt med 100 kronor i inkomstlägena 13 000—20 000 kronor, allt räknat per barn och år. Vid inkomster å 20 000 kronor och däröver skulle bidrag icke utgå. Hur vårt system skulle verka i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag framgår av bifogade tabell.

I övrigt ha vi icke något att erinra emot det nu föreliggande förslaget till lag om allmänna barnbidrag. Vad åter beträffar anslagsäskandet få vi anföra följande.

Kungl. Maj:t har hemställt om anslag för budgetåret 1947/48 å 210 milj. kronor, därvid förutsatts att barnbidragsreformen skulle träda i tillämpning från och med 1 januari 1948. Kostnaderna för helt år räknat ha således antagits komma att uppgå till 420 milj. kronor.

Statsutgifterna för en reform enligt vårt förslag kunna beräknas till i runt tal 350 milj. kronor. Med hänsyn härtill erfordras för budgetåret 1947/48 alltså hälften av nämnda belopp eller 175 milj. kronor.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte antaga prop. nr 220 med förslag till lag om allmänna barnbidrag m. m., dock med den ändringen *dels* att barnbidraget skall utgå med 260 kronor, därest familjens taxerade inkomst är högst 4 999 kronor, med 200 kronor vid inkomstlägen mellan 5 000 kronor och 8 000 kronor, med 150 kronor vid inkomstlägen mellan 8 000 kronor och 13 000 kronor samt med 100 kronor vid inkomstlägen mellan 13 000 kronor och 20 000 kronor, allt räknat för barn och år, *samt dels* att bidrag icke skall utgå vid taxerad inkomst å 20 000 kronor och därutöver;

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till de ändringar i författningstexten, vilka föranledas vid bifall till nyssnämnda yrkande; samt

att riksdagen måtte till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 175 000 000 kronor.

Stockholm den 10 maj 1947.

Fritiof Domö.

J. B. Johansson.

Axel Mannerskantz.

Georg Andrén.

Ebon Andersson.

Bilaga 1.

T A B E L L.

Vinst + eller förlust (—) enligt skatteberedningens förslag (100-procentig uttagning) med hänsyn tagen till barnbidrag å 260 kronor per barn och enligt förslag om provisorisk skattelättnad intill 200 kronor per familj samt barnbidrag enligt motionens förslag.

Ortsgrupp III.

Inkomst kr.	Makar med 1 barn		Makar med 2 barn		Makar med 4 barn	
	Kungl. Maj:ts förslag	Motionen	Kungl. Maj:ts förslag	Motionen	Kungl. Maj:ts förslag	Motionen
1 000	+ 265	+ 265	+ 525	+ 525	+ 1 045	+ 1 045
2 000	+ 265	+ 265	+ 525	+ 525	+ 1 045	+ 1 045
3 000	+ 319	+ 319	+ 545	+ 545	+ 1 045	+ 1 045
4 000	+ 282	+ 376	+ 509	+ 603	+ 946	+ 1 045
5 000	+ 290	+ 400	+ 468	+ 540	+ 886	+ 838
6 000	+ 300	+ 400	+ 471	+ 600	+ 837	+ 896
7 000	+ 309	+ 400	+ 455	+ 600	+ 774	+ 953
8 000	+ 309	+ 350	+ 450	+ 500	+ 694	+ 800
9 000	+ 299	+ 350	+ 440	+ 500	+ 601	+ 800
10 000	+ 295	+ 350	+ 430	+ 500	+ 582	+ 800
12 000	+ 289	+ 350	+ 409	+ 500	+ 530	+ 800
13 000	+ 283	+ 300	+ 383	+ 400	+ 467	+ 600
14 000	+ 298	+ 300	+ 382	+ 400	+ 439	+ 600
15 000	+ 275	+ 300	+ 351	+ 400	+ 384	+ 600
20 000	+ 167	+ 200	+ 205	+ 200	+ 92	+ 200